

Ermenistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Azərbaycan ərazilərini işğal altında saxlaması Ermənistanla, digər sahələrlə yanaşı, ordu sferasında da ciddi problemlər yaşadır. Düşmən ordusunda yaşananlar, artan itkilər də qeyd olunanların real təsdiqi hesab edilir. Belə ki, təkə cari ilin 1 yanvar tarixindən fevralın 13-dək olan müddətdə Ermənistan ordusunun 10 əsgəri ölüb. Onların hamısı qeyri-döyüş şəraitində həyatını itirib.

Qeyd edək ki, ölüm hallarının 2-si fevralın 12-də qeydə alınıb. Həmin gün saat 11:30 radələrində 2000-ci il təvəllüdü Tigran Manvelyan aldığı güllə yarasından ölüb. Onun ölüm səbəbi araşdırılır. Bundan başqa, 2019-cu ildə hərbi xidmətə çağırılan Tigran Mxoyan ona təhkim olunan silahla baş nahiyəsinə atəş açaraq özünə qəsd edib. Bir neçə gün əvvəl də Ermənistanın üç hərbcisi Sünik vilayətində qar uçuşunu altında qalaraq ölüb. Bildirilir ki, axtarış zamanı müqavilə əsasında xidmət edən 28 yaşlı Karapet Nazaryan, 25 yaşlı Tigran Arzumanyan və 24 yaşlı Nver Şahbazyan ölmüş vəziyyətdə tapılıb. Qeyd edək ki, Ermənistanın indi Sünik adlanan vilayəti qədim Azərbaycan torpaqları olan Göyçə mahalının ərazisində formalaşmış. Ehtimal edilir ki, qar uçuşuna düşən hərbcilər ya Naxçıvanla sərhəddə, ya da Kəlbəcər istiqamətində olublar. Rəsmi məlumatlara görə, Ermənistanın işğal etdiyi Azərbaycan torpaqlarında yanvarın 30-da əsgər Vahram Avakyan intihar edib. İntihar etmiş əsgərin yoldaşlarından David Mövsisyana, Haçiq Qasparyana, Spartak Avetisyana qarşı ittiham irəli sürülüb. Amma əsgərin valideynləri bildirir ki, övladları qətlə yetirilib. Onlar həlak olanın ölümü ilə bağlı "intihar damğası"ni götürməyi və onun ölümündə təqsirkarların adlarının açılmasını tələb edirlər. Elə bundan sonra hərbcinin qohumları Armavir əyalətindən İrəvana aparın yolu bağlayıblar. Ermənistanın müdafiə naziri David Tonoyan özü də məsələyə müdaxilə etməli olub. Ermənistanın "Joğovurd" nəşri baş verənlərlə bağlı yazır ki, məhz etirazlardan sonra baş verənlərin intihar hadisəsi olmadığı üzə çıxdı: "Maraqlıdır ki, əsgərin qohumlarının qəzəbini sakitləşdirməyə niyə nizamnaməyə uyğun olaraq qarşılıqlı münasibətlər və ümumilikdə ordu ilə heç bir əlaqəsi olmayan Tonoyan getdi. Buna, qeyd-şərtsiz olaraq, Ermənistan ordusunun Baş Qərargah

reisi Artak Davtyan cavabdehdir. Eləcə də Tonoyan ictimaiyyətin narazılığını yumşaltmaq üçün hadisənin intihar olmadığı barədə rəy bildirməyə məcbur oldu. Əsgərin yaxınları intihar damğasının götürülməsində, övladlarını öldürənlərin adlarının açılmasında israr edirdilər. Məhz bunlardan sonra Ermənistan istintaq komitəsi rəsmi olaraq Avakyanın ölüm hadisəsi ilə bağlı açılan cinayət işi çərçivəsində onun əsgər yoldaşları David Mövsisyana, Haçiq Qasparyana, Spartak Avetisyana qarşı ittiham irəli sürdüüyü barədə açıqlama yaydı. Həmin şəxslərin Ermənistan Cinayət Məcəlləsinin 359-cü maddəsinin 3-cü hissəsi üzrə nəzərdə tutulmuş cinayət eməli törətdikləri şübhəsi ilə həbs edildikləri bildirilib. Bu maddə aralarında tabeçilik münasibətləri qaydalarının pozulmasını nəzərdə tutur. Bu o deməkdir ki, bizim ölkəmizdə küçə mühakiməsi baş verir. Bir yerə toplaşan şəxslər kimin hansı maddə üzrə cəzalandırılmasına qərar verirlər. Ən maraqlısı odur ki, intihar halı baş verməmişdisə, elə hadisə baş verən gün bu necə elan edilə bilərdi və qatil kimdir? Təbii ki, hakimiyyət və ordu rəhbərliyi. Onların siyasəti çox belə itkilərin olacağını deməyə əsas verir".

Digər itkilər də cari ilin ötən dövrünün erməni ordusu üçün müsbət keçmədiyini göstərir. Əslində belə hesab edilir ki, düşmən ordusunda baş verənlər ermənilərin hərbcisi itkilərinin yenə kifayət qədər çox olacağını indidən tam qətiyyətlə deməyə əsas verir. Ermənistan parlamentində hökumətin sual-cavab iclasında millət vəkili Arman Babacanyanın dedikləri də bunun təsdiqidir: "43 gündə 10 nəfər qeyri-döyüş itkimiz olub, son 13 gündə isə 7 itki vermişik, artıq bu, baş nazirin şəxsi diqqətində olan məsələyə çevrilməlidir. Yanvarın 28-də olduqca anlaşılmaq şəkildə baş nazir hərbi polis rəisi Artur Bağdasaryana "general-mayor" rütbəsi ver-

Yeni Qarabağ savaşında Azərbaycan Ordusunun qabağına qarşı tərəfdən çıxmağa adam tapılmayacaq

di, bunun səbəbini bilmirik. Həmçinin bununla bağlı baş nazir açıqlama verməlidir". Amma erməni mediası yazır ki, orduda baş verənlərə görə hansısa ədalət gözləməyinə dəyməz. Ötən il dekabr 2-də işğal altında olan Qarabağda ölənlər yezidi hərbi qulluqçu, 21 yaşlı Artur Acamyanın babası Xatir Acamyan da bunu xüsusi olaraq vurğulayıb. O, nəvəsinin timsalında buna bir daha əmin olduğunu qeyd edir: "Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanın nəvəsinin ölümünə gedişat verilməsi ilə bağlı vəd verməsinə baxmayaraq, indiyə qədər əhəmiyyətli heç nə edilməyib. Paşinyan da Ermənistan parlamentinin müdafiə komissiyasının rəhbəri Andranik Köçeryan kimi başımızın altına yumşaq yastıq qoyur. Bu nə birinci, nə də sonuncu hadisə olacaq, çünki orduda intizam yoxdur, Ermənistan ordusu həbsxanadan pisdır".

Həqiqətdən də Ermənistan ordusunda qarşılıqlı münasibətlər və bunun nəticəsində baş verən qətlər, intihar halları burada əsl xaosun hökm sürdüyünü göstərir. Erməni siyasət şərhiçisi Akob Badalyan qeyd edir ki, ölkədə hakimiyyət dəyişsə də, orduda ciddi və müsbət istiqamətdə dəyişən nəşə yoxdur: "Orduda baş verən faciəli ölümlər, faktiki olaraq, "görünməmiş" xarakter almağa doğru gedir və bunlara qarşı ictimai reaksiya hakimiyyəti baş verə biləcək hadisələrə hazır olmağa məcbur edir. Digər tərəfdən, siyasət baxımından dalan yaradır və ordu ətrafında gərgin vəziyyət formalaşdırır. Tə-

əssüf ki, sürətli və asan həll yolları olmayan, dərinliyi mədəni olan dəyərlər sistemi ilə həddindən çox mürəkkəb bir problemlə qarşılaşmışıq. Bir məqamla bağlı baş nazir bəyan etdi ki, erməni ordusu dünyanın ən intellektual ordularından biri olmalıdır. Buna nail olmaq üçün erməni intellekti öz əsas məsələlərinin və missiyasının dərin müzakirələri, düşüncə və ideyaların istehsalı ilə orduya yönləndirilməlidir. Bunun əksi isə yenə də əsgərlərdən oğurluq edilmişdir. Elə erməni ordusunda da məhz bu baş verir. Amma nəticələr daha acınacaqdır. İtdirdiyimiz hərbcilərin sayı sürətlə artır. Ermənistan demoqrafiya sahəsində problemlərin olması da heç kəmə sirs deyil. Məhz bu şəraitdə hərbcisi itkisi Ermənistan üçün ikiqat zərərdir. Ən azı o baxımdan ki, onların yreini doldurmaq getdikcə çətinləşir". Elə ekspertlər də Akob Badalyanın həyəcan təbii çalmasını əbəs saymır. Çünki erməni ordusunun şəxsi heyətlə komplektləşdirilməsi getdikcə daha çətin hal alır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Əhali Fondunun Ermənistandakı nümayəndəsinin müavini Tsovinar Arutunyan bildirir ki, Ermənistan əhalinin azalması da əsas amil əvvəlki kimi miqrasiyadır. O xatırladır ki, 1990-cı illərin əvvəllərindən bir milyondan çox insan Ermənistanı tərk edib. Nümayəndənin sözlərinə görə, ölkədə işsizlik səviyyəsinin yüksək olması və iş yerlərinin kifayət qədər olmaması miqrasiyanın əsas səbəblərindən biri kimi götürülür.

Bununla yanaşı, Arutunyan iş axtaran gənclərin, xüsusilə də yeni məzun olanların rastlaşdıqları problemlərdən də söz açıb: "2009-cu ildə Əhali Fondunun Ermənistan demoqrafiyasında respondentlərin təxminən 44%-i Ermənistan övladlarının gələcəyini gözləmədiklərini söyləyib. Bu rahat rəqəmin arxasında ədalətin olmaması, qanunun alliyinin özünü göstərə bilməməsi, şəxsin özü və övladları üçün narahatlığı kimi psixi-sosial səbəblər də var idi. Psixoloji atmosferin, qanunun alliyinin və iqtisadi amillərin dəyişməsi bu sahədə müsbət dəyişikliyə səbəb ola bilər. Amma bunlar yoxdur. Ölkəni tərk edənlərin arasında kişilərin 82,1%, qadınların 17,9%-nin təmsil olunması nəzərə alınsa, mənzərə narahatdır. Kişilərin daha çox sayda ölkəni tərk etməsi ordunun şəxsi heyətlə təminatına da ciddi təsir edir. Eləcə də erməni qadınların xarici vətəndaşlarla ailə qurmaları ciddi problemdir. Demoqrafiya bu səpkidə də Ermənistanın böyük problemi kimi xarakterizə oluna bilər".

Ümumiyyətlə, immiqrasiya məsələləri üzrə digər ekspertlər xaricdə daimi yaşamaq və yaxud iş axtarmaq məqsədilə ölkəni tərk edənlərin sayının ildən-ildə artması nəticəsində Ermənistan demoqrafiyasının kəskin həddə çatması barədə xəbərdarlıq edir. Daha bir erməni ekspert Ruben Yeqanyan etiraf edir ki, Ermənistan demoqrafiyası siyasət getdikcə qorxulu vəziyyət alır. O, ölkədəki mö-

vcud sosial-iqtisadi çətinliyin insanların psixologiyasına təsir edən başlıca amil olduğunu bildirərək, sistemli islahatlara ehtiyac duyulduğunu, siyasi, iqtisadi və sosial sahələrdə köklü dəyişikliklərin edilməsinin vacibliyini vurğulayıb. Lakin bildirir ki, insanların bu sahədə Paşinyana olan ümidləri də özünü doğrultmayıb. İmmiqrantların daimi yaşayış məqsədilə Rusiyaya və Avropa ölkələrinə getmələrindən, vətənlərinə dönməkdən boyun qaçırmasından söhbət açan ekspert hesab edir ki, erməni immiqrantların əsasını kişilər təşkil edir. Bu isə effektiv əmək resurslarının azalmasına, ordunun çağırışçı ilə təminatına mənfi təsir edir. Onun sözlərinə görə, Ermənistan iqtisadi vəziyyətinin ağırlığı və işsizlik səbəbindən ölkəni tərk edən insanların çox cüzi hissəsi doğma vətənlərinə qayıtsalar da, bir qədər sonra onlar yenidən ölkəni tərk etməyə məcbur olurlar. Məhz belə vəziyyətdə onların yeniyetmə övladlarını da özləri ilə xaricə aparması, ailəlikcə Ermənistanı tərk etməsi çətin vəziyyət yaradır. Bu fonda ekspert həyatını itirən erməni hərbcilərinin yerinin doldurulmasının daha çətin olduğunu vurğulayır.

Tahir TAĞIYEV
Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunur.